

Var ligger vinsten med skattekilarna?

NILS-ERIC SANDBERG

INLÄGG ”Skattekilarna får inte bli för låga”. Det är temat för David Granlunds ledare i *Ekonomisk Debatt* nr 1 (Granlund 2015). Hans huvudargument utgår från begreppet relativ konsumtion. Vi är alla sociala varelser; när vi bryr oss om relativ konsumtion leder konsumtionsökningar för en person till minskad nytta för andra. Den praktiska slutsatsen blir att vi måste ha höga skattekilarna.

Jag vill bara sätta ut ett par frågetecken. Först det teoretiska. Problemet med relativ konsumtion i Granlunds konnotation säger att om A får högre inkomst än B blir livet sämre för B, även om B inte får sänkt inkomst. Exakt varför? B ser att A har fått det bättre. B kan bli upprörd över detta. Men exakt i vilken annan mening har B fått ett sämre liv?

Entreprenörer som Bill Gates och Steve Jobs har genom innovationer och arbete skapat förmögenheter. Har de därmed gjort livet sämre för andra? Stora delar av värdet av Microsofts och Apples program har hamnat hos konsumenterna – i annat fall skulle produkterna inte ha blivit sålda. En kraftig skatt på entreprenörskapets frukter skulle reducera innovationernas välbefinnande effekter.

Granlunds resonemang bortser från en viktig faktor: den sociala mobiliteten. Att B i dag har lägre inkomst än A innebär inte med någon automatik att inkomstskillnaderna är stabila över tiden. I en dynamisk ekonomi med generöst utbildningssystem och stora förändringar i löner och kunskapskrav kan vi få en betydande rörlighet i inkomstnivåer.

Resonemanget missar vidare det historiska perspektivet. År 1971 genomförde S-regeringen en våldsam höjning av progressiviteten i inkomstbeskattningen. En inflationsvåg höjde lönerna brutto. Höjda löner gav högre marginalskatt. Fackets krav på högre löner kan ses som en reaktion på de marginalskatter som omöjliggjorde reallöneökningar.

Enligt mina beräkningar steg den nominella lönekostnaden för den genomsnittlige industriarbetaren 1971–81 med 268 procent, medan hans reala nettolön ökade med 6 procent. Utdelad vinst dubbelbeskattades, först med 52 procent i bolaget, sedan med aktieägarens marginalskatt på ca 75 procent. Totalt tog skatten 87–93 procent av utdelad vinst. Därmed kunde vinster i historiskt lönsamma företag inte via aktiemarknaden omallokeras till investeringar i nya företag med framtida vinstförväntningar. Sannolikt bidrog detta till konserveringen av svensk industristruktur.

Höga marginalskatter slår in en kil mellan den privatekonomiska och den samhällsekonomiska kalkylen. Det innebär att det som blir privatekonomiskt lönsamt blir samhällsekonomiskt olönsamt. Och var ligger vinsten i detta?

Det filosofiska problemet kvarstår: Varför får min late granne ett sämre liv om jag jobbar mer?

REFERENS

Granlund, D (2015), ”Skattekilarna får inte bli för låga”, *Ekonomisk Debatt*, årg 43, nr 1, s 3–4.

Nils-Eric Sandberg är
fd ledarskribent i
DN. n_e_sandberg@
hotmail.com